

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1869

De S. Thecla Virgine Et Abbatissa Kitzingæ Ad Moenum In Franconia
Sylloge.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70595)

A se dicitur: Anno DCVIII. (verba sunt Annalium apud Bouquetum (a)) quando Drogo mortuus fuit verno tempore. Chronicon autem hisce conforme ibidem (b) hæc habet: DCVIII quando Drogo mortuus fuit in vernale tempore. Patet hinc Adonis verba de ineuntis anni 708 hiemali tempore esse accipienda, ad cuius anni mensem Octobris Sanctum nostrum non pervenisse, cum nec ipse Drogo perverit, efficitur consecrarium. Plus justo ergo Castellanus in suo Martyrologio Universali

Sancti nostri obitum cum eundem circa 710 collocet, convincitur distulisse. Licet ergo nec ipse, quo determinato anno Sanctus hic Præsul e vivis excesserit, ac celestia tabernacula sancta illius anima bonis operibus præfulgens, omnigenisque virtutibus ornata subintravit, definire valeam, eundem tamen antistitem non ultra annum 707 inter mortales fuisse, sat vero, ut ex dictis patet, videtur conforme.

AUCTOR
M. S.

(a) Rec. des Hist., de Fr., t. II. p. 641. — (b) Ibid., p. 644.

DE S. THECLA VIRGINE ET ABBATISSA

KITZINGÆ AD MOENUM IN FRANCONIA

SYLLOGE.

De Cultu et Gestis.

CIRCA FINEM
SÆC. VIII.
Sancta in re-
centioribus
Fastis

A d varios dies S. Theclam, quæ sæculo VIII a S. Bonifacio Germanorum Apostolo cum aliis quibusdam religiosis feminis ex Anglia in Germaniam evocata, Kitzingensi et Ochsenfurtensi in Franconia monasteriis abbatissa præfuit, et ibidem Sancto sine quievit, certatim Martyrologi, sed non valde antiqui, celebrant; in primis Ferrarius in Catalogo Generali Sanctorum ad XXVII Septembris ita breviter habet: In Germania S. Theclæ virginis et abbatissæ. Ad diem proxime sequentem, seu XXVIII ejusdem mensis memoratur Sancta; sed non recte, ut in Prætermisissis ibidem jam dictum est, Britannicæ adscribitur, ab auctore Florarii nostri MS., a Greveno in Usuardi apud Sollerium Auctariis et a Canisio in Martyrologio Germanico, in quo postremo ita legitur: Item in Anglia S. Theclæ abbatissæ, quæ memoratæ S. Liobæ fuit consanguinea: at vero ad hunc XV Octobris diem eadem Sancta Ordinis Benedictini abbatissa inscripta est tam Fastis Benedictinis a Wione, Menardo et Bucelino concinnatis, quam Anglicano Martyrologio, in quo a Wilsono exornatur elogio in hunc sensum concepto: Eodem die Ochsnofurti (Ochsenfurti) in Superiori Germania deposito S. Theclæ virginis et abbatissæ, quæ nativitate Angla, et ex monasterio Winburnensi in Dorcestriæ comitatu invitata in Germaniam a S. Bonifacio episcopo Moguntino simul cum S. Lioba et S. Agatha (Agatham hanc non Anglam sed Germanam potius fuisse ostendit Perierus tom. VII Septembris (a)) illic instituta fuit abbatissa Ochsnofurtensis religiosarum virginum asceterii, quod dictus S. Bonifacius nuperrime exstruxerat, ubi in magna Sanctimonia et vitæ sanctitate felices suos dies terminavit circa annum Christi 750. An hic Martyrologus bene tempus, quo Sancta obierit, determinarit, judicabit lector ex dicendis.

2 Quæ Ferrarium aliosque laudatos martyrolo-

gos, ut ad dictum XXVII aut XXVIII Septembris diem Sanctæ memoriam consignarent, impulerit ratio, compertum non habeo: dilata vero fuit a Majoribus nostris in hunc diem, quo et Martyrologio Romano a Baronio inserta est his verbis: In Germania S. Theclæ abbatissæ, et etiamnum a Benedictini instituti alumnis per Germaniam officio ecclesiastico colitur, ut disco ex Ignatio Gropp ejusdem instituti religioso et bibliothecæ in monasterio S. Stephani Herbipoli præfecto, cui Tom. IV Collectionis Novissimæ scriptorum et rerum Wirceburgensium, anno 1750 editæ (b), signari ait ejusdem Sanctæ Festum in Breviario Benedictino XV Octob.; quali autem ritu ibidem S. Theclæ colatur, defectum Breviarii a Groppio citati, dicendo non sum. [In Breviario quidem monastico Benedictino, typis monasterii B. V. Mariæ Einsidensis anno 1756 excuso, præter festum principale S. Teresiæ habetur ritu simplici memoria SS. Brunonis Episc. et Mart. ac Theclæ Virg.; atque ibidem legitur oratio utrique communis.] Habeo etiam præ oculis Breviarium anno 1607 pro religiosis Benedictinis, in Portugallia constitutis, Conimbricæ impressum, in quo ad eundem XV Octobris diem in primis vespere habetur Commemoratio de S. nostra Theclæ per orationem exaudi nos Deus de Comuni Virginum, et in Matutino post primam lectionem, quæ est de S. Brunone episc. et Mart. leguntur de eadem reliquæ duæ lectiones, depromptæ ex Vita S. Bonifacii, ab Othlono monacho Fuldensi sæculo XII exarata, a Baronio etiam hodie in Annotatis laudata, in qua apud Mabilionium part. II sec. III Benedict. diversæ utriusque sexus personæ, quæ S. Bonifacio in subdendis fidei jugo Germaniæ populis collaborarunt, referuntur hoc modo: Prædicans ergo et baptisans S. præsul Bonifacius in Turingorum et Hessorum regionibus perspexit mes-

memorata, hodie ecclesiastico cultu,

(a) Ad diem XXVII Sept., p. 753, n. 53. — (b) p. 194.

sem

AUCTORE
C. G.

sem quidem esse multam, sed operarios paucos ad multitudinem credentium instruendam; unde in provinciam patriamque suam mittens, exinde tam foeminas quam viros religiosos scientiaque varia imbutos venire fecit, suique laboris onus inter eos divisit, inter quos erant praecipui viri Burchardus et Lullus, Willibald et Wunibald frater ejus, Witta et Gregorius: foeminae vero religiosae matera scilicet S. Lulli nomine Chunihilt, et filia ejus Berathgit, Chunidrut et Tecla, Lioba et Walburgis soror Willibaldi et Wunnibaldi; sed Chunihilt et filia ejus Berathgit valde eruditae in liberali scientia in Turingorum regione constituebantur magistrae.....

*Teclam

*Tecla vero juxta fluvium Moin in locis Kihhingen et Ochsnofruti nuncupatis (seu in Kitzingensi et Ochsenfurtensi in Franconia ad Mœnum monasteriis) collocavit, Liobam quoque ad Biscofeshein, ut illie multitudini virginum praesentem constitueret.

mox ab ejus
obitu, ut hic
adductæ

3 Solos S. Bonifacii discipulos enumerat S. Liudgerus seu Ludgerus S. Gregorii discipulus et biographus apud nos tom. V Augusti(a); eosque relato breviter, quem S. Bonifacius retulit, laborum fructu, generatim prosequitur insignibus his laudibus: Adhæc autem universa non modice adjunctus est ab electis discipulis suis post magistrum clarissimis praedicatoribus, et columnis ecclesiae Dei:

B

quorum unusquisque civitatem et regionem suam sicut lucifer mane oriens illuminavit exemplis et doctrina sua. Quemlibet deinde idem Sanctus biographus particulatim laudans, demum de SS. Burchardo et Wigberto ita loquitur: Duo autem ex illis Wigbertus et Burghardus ante magistrum (S. Bonifacium) migrarunt a saeculo. Sed non sunt illi absque palma electionis suae, dum ad regna caelestia magistrum praecedere meruerunt, et in regionibus suis pro Sanctis Dei habentur et coluntur ab omnibus, cui vitam illorum et virtutem cum Deo nosse potuerunt. Etsi vero laudatus S. Ludgerus solos S. Bonifacii discipulos expressim laudat, et de ejusdem discipulis et adjuvicibus diserte mentionem non faciat, quin tamen etiam hæc insigni vitæ sanctitate floruerint, et nominatim S. nostra Tecla Franconiam praclaris virtutum exemplis illustravit, atque mox ab obitu non secus, ac laudati a S. Ludgero S. Bonifacii discipuli, pro Sancta habita, et in ipsis saltem, quibus praeposita fuit, monasteriis religioso cultu honorata fuerit, adeoque, quin etiam ad hanc eadem, quibus S. Bonifacii discipuli a S. Ludgero exornantur, laudes spectent, non est ambigendum.

rationes sus-
dend, vero i-
militar incho-
ato, honorata,

4 Sane sicuti data a S. Ludgero S. Bonifacii discipulis encomia SS. Liobæ et Walburgi, ab Othlono inter S. Bonifacii discipulas pariter recensitis, apprime competere certum est ex iis, quæ de priori Perierus tom. VII Septembris (b), et de posteriori Henschentius tom. III Februarii (c) disseruere, ita quoque ex iisdem encomiis excludi non posse arbitror S. Theclam, quam inter praecipuas S. Bonifacii discipulas habitam fuisse, cujusque sanctitatis magnam famam saeculo XI viguisse colligo ex Supplemento ad S. Bonifacii Vitam, tom. I Junii edito (d), cujus auctor anonymus, presbyter Moguntinus, eodem saeculo florens, illam tantummodo et S. Liobam, cæteris S. Bonifacii discipulis, et ipsa etiam S. Walburge ommissis, commemorat, Contigit (inquiens) ut necessitate compulsus (S. Bonifacius) de sua provincia evocaret foeminas religiosas, quatenus sui clerici et nobilium filii ab iisdem nutrentur et caelestis praedicationis ministri imbuerentur Teclam namque juxta fluvium Moin collocavit, ut in illis locis quasi lucerna in caliginoso luceret

(a) Ad diem xxv Aug., p. 238, num 13. — (b) Ad diem xxviii Sept., p. 748. — (c) Ad diem xxv Febr., Vit. S. Walburgis, p.

loco, id est in Chizzingim... nec non et Liobam virginem ad Biscofolheim constructo monasterio constituit, quæ multitudini virginum in eodem loco rectæ vitæ normulam docendo et videndo praefuit. *Utrumque se res habeat, legitimum, quem hodieque, ut supra vidimus, apud religiosos Benedictinos in Germania obinet, et ob quem et inter alios hujus diei Sanctos in Opere nostro locum damus, Sanctæ nostræ cultum esse valde antiquum vel hinc statui potest, quod propter hunc solummodo (paucissima enim ejusdem gesta nota sunt) a laudatis supra Martyrologis, ex quibus auctor Florarii nostri MS. circa finem saeculi xv, et Grevenus circa initium xvi floruerit, Fastis sacris verosimiliter inscripta, et ab aliis unanimiter auctoribus, nominatim quidem a Dempstero in Historia ecclesiastica gentis Scotticae, Alfordo in Annalibus ecclesiae Anglo-Saonicae, Mabilonio in Actis SS. Ordinis Benedictini et Castellano, in similibus tamen parvissimo, tam in Martyrologio Universali, ubi Martyrologi Romani textum exhibet, quam in Indice Sanctorum sine ulla hæsitacione Sanctæ titulo fuerit insignita.*

5 Luculentiora procul dubio de antiquo Sanctæ Theclæ cultu testimonia proferre possemus, si hujus, quemadmodum SS. Liobæ et Walburgis, quarum mox ab obitu inchoatam venerationem earum biographi praecipue testatam fecere, Vita ex professo fuisset exarata, quod quia factum non est, pauca etiam tantum de ejus gestis magis disputanda, quam enarranda supersunt: facem in hisce nobis praefert Rudoifus, monachus Fuldensis, S. Liobæ biographus, ex cujus, utpote SS. Liobæ et Theclæ ætate supparis, magna proinde hic auctoritate pollentis, insigni lubricatione a Periero tom. VII Septembris (e) edita exponemus et ad ordinem chronologicum utcumque revocare conabimur ea, quæ supra num. 2 in rem nostram protulimus ex Othlono. Ut vero ab ipsa Sanctæ in Germaniam adventus epocha exordium ducamus; post data num. citato Othloni verba, prosequens hic auctor S. Bonifacii gesta, refert hunc Sanctum presulem tam sua quam sociorum, ex Anglia evocatum, opera plurimos in Germaniam ad religionem Christianam convertisse; horum conversionem Gregorio III, receniter ad sedem Pontificalem, quod anno 731 contigit, evecto, legatis missis significasse; adeoque, si Othlonum sequamur, dicendum erit, SS. Theclam, et Liobam aliasque ab ipso memoratas jam ante dictum annum 731, imo jam anno 725, ad quem earum transmigrationem retulit in Annalibus Baronius, in Germaniam venisse.

priusquam ex
Anglia in Ger-
maniam
E

6 Praeter Baronium Othlonum quidem etiam secuti sunt Joannes Trithemius in Sanctæ nostræ elogio, quod exhibet lib. III de Viris Illustribus Ordinis S. Benedicti et novissime Eckhardus Commentarii de rebus Franciæ Orientalis. tom. I, atque inde factum esse pulo, ut prior in compendio Annalium S. nostram Theclam cum S. Hadeloga, prima Kitzingensis cenobii fundatrice et abbatisa perperam, ut ostendit Operis nostri parens Bollandus tom. I Februarii (f), confunderit, et posterior, infra conveniendus, S. Hadelogam Kitzingensi monasterio unquam praefuisse negarit: at vero quominus ego Othlono assentiar, et Sanctæ nostræ in Germaniam adventum dicto anno 725 innectendam censeam, movet permagna auctoritas Rudolphi, S. Liobæ biographi, eo quo Othlonum historicum ordinem invertisse, et tam Sanctæ nostræ quam S. Liobæ in Germaniam adventum multo serius figendum esse colligimus. Satis enim

ad S. Bonifa-
cium anno, ut
hic

511. — (d) Ad diem v Jun., p. 474, num. 4. — (e) p. 761. — (f) Ad diem II Febr., p. 304, § II.

certum

A certum est S. Bonifacium non alium ob finem SS. Liobam et Theclam in Germaniam evocasse, quam ut per virgines, in religiosa vita apprime exercitatas, perfectam regulam S. Benedicti observantiam, quæ in Angliæ monasteriis vigeat, in noviter erecta Germaniæ monasteria induceret, adeoque SS. Liobam et Theclam in Germaniam non venisse, nisi constructis jam quibusdam virginum monasteriis; jam vero ex Rudolfo constat sanctum Germaniæ gentis Apostolum, anno 723 a Gregorio II episcopum ordinatum et in Germaniam missum, priusquam monasteria construere inciperet, evocasse primo ex Anglia legatis et epistolis missis varii ordinis clericos, deinde, iisdem clericis adiutoribus, tales retulisse fructus, ut Magnam Germaniam partem doctrina salutari, virtutumque miraculis Christo acquisiverit, et pagani fide instructi certatim ad gratiam baptismatis convolarent; cum autem huic magnæ Germaniæ partis ad fidem conversioni non 7 aut 10, sed verosimilius 20, aut etiam pluribus annis S. Bonifacio insudandum fuerit, sanctum hunc præsum non nisi jam vergente ad medium sæculo VIII virginum monasteria ædificare cœpisse, et proinde eo etiam circiter tempore S. nostræ Theclæ in Germaniam adventum collocandum esse existimo.

B
probatum 748,
cum S. Lioba

7 Quin imo tempus, quo Sancta nostra in Germaniam venerit, proptus adhuc determinavit Henschenius tom. III Februarii in Commentario prævio ad Vitam S. Walburgis (a) ita scribens: S. Liobæ consanguinea etiam fuisse videtur S. Walburgis . . . altera S. Liobæ consanguinea Rudolpho est S. Thecla. Quamobrem haud improbabili conjectura asseri posse opinamur, cum S. Lioba SS. Theclam et Walburgem venisse in Germaniam. Henschenium secuti sunt Pagus in Critica Baronii ad annum 725, et Cointius in Annalibus ecclesiasticis Francorum ad annum 749, omnes ab Othlono memoratas feminas simul in Germaniam appulisse arbitantes: etsi vero id de quibusdam forte non peræque ostendi possit, tamen Sanctam nostram S. Liobæ, ex Anglia in Germaniam transmigrantis, fuisse sociam sufficienter colligimus non solum ex hujus cum S. Lioba consanguinitate, verum etiam ex eo, quod hæc in Bischoffshemiensi parthenone, ut Henschenius citato loco etiam dicit, et nos infra probabimus, post suum in Germaniam adventum religiosas aliquamdiu vitam sub regimine S. Liobæ egerit: deinde autem S. Liobam anno 748 in Germaniam venisse probat laudatus Henschenius et etiam tom. VII Septembris (b) Perierus, adeoque eidem etiam anno Sanctæ nostræ in Germaniam adventus debet innecti.

C
veniret,

8 Opponi quidem huic sententiæ potest, Rudolphum de sola S. Lioba ex Anglia in Germaniam transeunte sermonem instituere, et proinde Sanctum hanc in hoc suo itinere alias virgines comites probabiliter, silente de his Rudolfo, non habuisse: verum præterquam quod hic biographus, ut jam observavit Cointius, solius S. Liobæ meminisse, Quia in ejus vita describenda totus versatur, dici queat, Rudolphi silentium opinionem nostram, qua simul cum S. Lioba alias etiam virgines et nominatim S. nostram Theclam in Germaniam venisse arbitramur, minime evertere vel hinc patet, quod idem S. Liobæ biographus S. Sturmum in montem Cassinum a S. Bonifacio, Ut in monasterio, quod beatus pater Benedictus instituit disciplinam regularem et vitam moresque monasticos agnosceret, pastoremque futurum discipulus fieret, nullam tiam facta sociorum mentionem, missum fuisse scribat, quem tamen in ejusdem Vita Præparatis itineri necessariis, ADSUMPTIS SECUM DUOBUS FRATRI-

(a) Ad diem xxv Febr., p. 314, num. 18. — (b) Ad diem xxxviii Tomus VII Octobris, Pars Prior.

bus Romam Cassinumque profectum esse refert Eigel ejus discipulus et Fuldensis abbas. Præterea, cum Rudolphus S. Theclam S. Liobæ consanguineam, ac etiam discipulam appellet (verba, quibus id facit, infra dabimus) hanc non ante S. Liobam, sed potius cum ipsa ex sua patria Anglia fuisse egressam sufficienter insinuat. Cæterum Sanctæ nostræ in Germaniam adventus epocham ante omnia inquirere volui, quod ex hac plurimum subsidii accedat elucidandis paucis ejusdem gestis, quod jam aggredior.

AUCTORE
C. G.

D

9 S. Liobam nobilibus in Anglia parentibus natam esse tradit hujus biographus his verbis: Igitur parentes ejus, natione Angli, genere quidem nobiles erant, et studiosi ambo in religione, et observantia mandatorum Dei. Quamobrem generis quoque nobilitatem ejus consanguineæ S. Theclæ adscribimus, licet interim qua stirpe, quibusve parentibus sit progenita, sit ignotum: incertum quoque est an hæc S. Bonifacio, cui S. Lioba ex parte matris consanguinea fuit, ut refert idem biographus, atque etiam ipsamet virgo in epistola, ad S. Bonifacium data, scribit hoc modo: Nec non et matris meæ memoriam commendo tibi...

in Winbrunnensi monasterio,

quæ tibi, ut melius nosti, consanguinitatis nexibus copulatur, sanguine propinqua fuerit, eo quod Rudolphus an sanguinis nexus, qui SS. Theclam et Liobam conjungebat, ex parte hujus posterioris matris, an ex parte patris originem duceret, non exponat. Quia vero, ut laudatus Rudolphus iterum ait, S. Bonifacium in patriam cum epistolis legatos direxit ad Tettam abbatissam (Winbrunnensis monasterii) deprecans, ut ad solatium suæ peregrinationis atque ad auxilium legationis sibi injunctæ, transmitteret ei Liobam virginem, Sanctam nostram, priusquam in Germaniam proficisceretur, in eodem Winbrunnensi monasterio, a S. Cuthburga, adjuvantibus verosimiliter hujus sorore Coenburga et fratre Ina, occidentalium Saxonum rege, in ea regione, quam hodie Dorcestria in Anglia comitatum dicimus, constructo, cum S. Lioba religiosam aliquamdiu vitam egisse, atque egregie in regulari observantia jam exercitatum, exinde quoque a S. Bonifacio evocatum, aut forte sponte consanguineam suam secutam fuisse, perquam est credibile.

E

10 Suspicatus est Bollandus Sanctam Virginem antea etiam in Berkingensi cœnobio una cum S. Cuthburga religiosæ vitæ fundamenta jecisse, et deinde ad Winbrunnense monasterium cum eadem S. Cuthburga transiisse, ita in Commentario prævio ad Vitam S. Hadelogæ tom. I februarii (c) scribens: At fuit fortassis illa S. Bonifacii adjutrix Thecla una ex iis virginibus, quæ cum S. Cuthburga, ut xxxi Augusti ad ejus Vitam dicimus, e Berkingensi cœnobio Winbrunnum migrarunt, fuit enim S. Cuthburga Berkingi (quod cœnobium infra Londinum ad Tamesim sorori suæ S. Ethelburgæ S. Erkenwaldus Londinensis episcopus ædificarat) sub ejusdem Ethelburgæ magistra Hildelitha disciplinis monasticis informata: deinde cum cœnobium illi Ina rex in Dorcestria ad Storum amnem ædificasset, loco qui olim Vindogladia dictus putatur, vulgo nunc Winburri et Winburnminster, eo cum aliis virginibus commigravit. Harum e numero Theclam extitisse conjiciat quispiam, quod et Berkingi fuerit præcipui nominis sanctimonialis Thecla, et paulo post e Winburnensi cœnobio in Germaniam Thecla aliqua sit missa, sanctitate et religiosæ institutionis scientia conspicua. Theclam aliquam in Berkingensi cœnobio una cum S. Cuthburga sanctimoniale extitisse probat mox Operis nostri parens ex libro de Laudibus virginitatis, quem S. Aldhelmum Ber-

non vero ut aliqui volunt,

F

Septemb., p. 752. — (c) Ad diem ii Febr., p. 503, num. 7.

actore
C. G.

A *kingensibus monialibus dedicasse, et diserte testatur Willelmus Malmesburiensis, et satis patet ex nomine abbatissæ Hildelichæ seu Hildelithæ, S. Ethelburgæ in regimine Berkingensis cenobii, ut scribit Beda lib. iv de Gestis Anglorum cap. x, suffectæ, cujusque libri exordium ita sonat: Reverendis Christi virginibus, omnique devotæ germanitatis affectu venerandis, et non solum corporalis pudicitie præconio, quod plurimorum est; verum etiam spiritualis castimonie gratia glorificandis, quod paucorum est, Hildelichæ regularis disciplinæ et monasticæ conversationis magistræ, simulque Justine et Cuthburgæ nec non Osburni mihi contribulibus, necessitudinum nexibus conglutinatæ Altgidæ ac Scholasticæ, Hidburgæ et Bergidæ, Eulaliæ ac Theclæ rumore sanctitatis concorditer ecclesiam ornantibus, Aldhelmus segnis Christicola crucis et supplex ecclesiæ vernaculus optabilem perpetuæ prosperitatis salutem.*

in Berkingen-
si, monialis
castitit

B *11 Ast Theclam hanc Sanctimoniam Berkingensem a Sancta nostra Bonifacii adjutrice verosimillime distinguendam esse, facile perspiciet, qui tempus, quo hæc in Germaniam venerit, a laudato Bollandi tum nondum inquisitum, simul cum tempore scripti a S. Aldhelmo de Laudibus virginitalis libri expenderit; de tempore scripti hujus libri Mabillonius in Actis SS. Ordinis Benedictini sæc. III Part. I (a) ita loquitur: scripsit porro Aldhelmus hunc librum post synodum, cujus jussu edidit opusculum contra errores Britonum, at vero ante annum dccv, quo ex abbate Malmesburiensi factus est Scireburnensis episcopus, et quidem, opinor, recte, tum quia S. Aldhelmus in ejusdem libri exordio se Segnem tantum Christicolam crucis et supplicem ecclesiæ vernaculum appellat, quibus titulis usus fuisse non videtur, si hunc librum scribens, episcopali dignitate ornatus fuisset, tum quia S. Cuthburgam inter Berkingenses sanctimoniales commemorat, quam jam anno 705 Winbrunnensi monasterio præsedisse, ostendit ejusdem S. Aldhelmi epistola, ab Alfôrdo in Annalibus ecclesiæ Anglo-Saxonice exhibita, quæ dicto anno data notatur. Itaque si Berkingensis illa Thecla, quæ scribente laudatum de Laudibus virginitalis librum S. Aldhelmo, jam aliquibus saltem annis in Berkingensi cenobio sub regulari disciplina vixisse, et proinde jam tum ut minimum 25 aut etiam 30 annorum ætatem attigisse videtur, eadem foret, quæ Sancta nostra S. Bonifacii adjutrix, cujus in Germaniam adventum anno 748 invenimus, jam hæc propemodum septuagenaria major, ad S. Bonifacium in Germaniam appulisset, quod etsi absolute fieri poterit, a veritatis tamen specie prorsus apparet alienum.*

ac deinde,
postquam in
Bischoffshemi-
ensi cenobio

C *12 Grandævior adhuc in dicta Hypothesi ad S. Bonifacium in Germaniam accessisset S. Lioba, utpote quæ S. Thecla senior fuisse videtur, cuique in Bischoffshemiensi parthenone abbatissæ constitutæ talem præterea S. Bonifacius circa alia Virginum monasteria imposuit curam, ut hæc cum particularibus suis abbatissis eidem tamquam generali Magistræ essent subjecta: et quidem S. Liobam post suum in Germaniam adventum illico Bischoffshemiensi cenobio præfectam fuisse satis certum apparet; verum aliter omnino sentiendum est de S. Thecla, quam priusquam Kitzingensi aut Ochsenfurtensi monasterio præponeretur, quibusdam adhuc annis Bischoffshemii demorata fuisse eruimus ex laudato sæpius S. Liobæ biographo Rudolpho, qui referens S. Liobam tremebundo ob sævissimam ecortam tempestatem, et ad ecclesiam confugiens populo*

(*) p. 500.

D *occurrisse, patientiam indicasse, securitatem pollicitam, eumque, ut secum orationi incumberet, adhortatam esse, prosequitur in hunc modum: Tum populus omnis tantis terroris immanitatem non ferens ad altare cucurrit, et beatam virginem (S. Liobam) ab oratione excitat periculis opponendam, primaque eam Thecla consanguinea ejus his verbis adorsa est: O Dilecta Dilecta in te spes populi hujus, in te votorum summa constitit. Surge ergo et pro nobis Dominam tuam Sanctam Dei Genitricem invoca, ut ejus intercessione ab hujus tempestatibus discrimine liberemur.*

13 *Pergit Rudolphus narrare sævam illam tempestatem precibus S. Liobæ mirabiliter fuisse sedatam, quod huc non spectat, nisi quatenus Sancta nostra S. Liobæ videtur fuisse cooperata; solummodo observo ex Rudolpho narratione patere propositum sedatæ tempestatibus miraculum contigisse in Bischoffshemiensi parthenone (eo enim populus metu tempestatibus percussus, et in precibus S. Liobæ, eidem cenobio tum præfectæ spem habens, confugisse videtur) atque adeo hinc etiam consequi S. nostram Theclam ejusdem cenobii tum fuisse inquilnam. Etenim si jam tum Kitzingensi aut Ochsenfurtensi monasteriis, quod utrumque 8 circiter milliariibus Germanicis Bischoffshemio distabat, fuisset præposita, nequaquam Bischoffshemium ad S. Liobam ob itineris longitudinem, prohibente id etiam tamsæva tempestate, excurrere potuisset: adde etiam quominus monasterio suo egrederetur, obstituram verosimillime fuisse claustralem observantiam, quam SS. Lioba et Thecla, uti in Winbrunnensi monasterio olim edoctæ erant, in Germaniæ quoque monasteria haud dubie inveæerunt, quæque, testante Rudolpho, in Winbrunnensi monasterio talis erat, ut Fœminarum quæcumque sæculo renuntians, earum collegio sociari voluerat, nunquam exitura intraret, nisi causa rationalis vel magnæ cujuslibet utilitatis existens, eam cum concilio emitteret, utque ipsa congregationis mater, quando aliquid exteriorum pro utilitate monasterii ordinare vel mandare necesse erat, per fenestram loqueretur, et inde cerneret, quæcumque ordinanda vel mandanda utilitatis ratio exigebat. Ut sit, certe Rudolphus nullatenus invenit S. nostram Theclam tum aliunde fortuito Bischoffshemium advenisse, sed ex ejusdem narratione potius colligitur, hanc sedanti mirabiliter tempestatem S. Liobæ non alia occasione adfuisse, quam quod sub ejus regimine in Bischoffshemiensi parthenone monasticam tum vitam ageret.*

F *14 Id quod hactenus ex S. Liobæ Vita probavimus, Sanctam videlicet nostram post suum in Germaniam adventum Bischoffshemiense cenobium, in diocesi Moguntina ad Tuberam fluvium olim situm, tempore non eaiguo incoluisse, abunde etiam confirmat S. Bonifacii epistola, xxv inter Bonifacianas apud Serarium, [apud Würdtwein XXI] ex quo eam in Commentarium prævium ad vitam S. Liobæ transtulit Perierus, simulque observavit sanctum Germanorum apostolum maximam fiduciam habuisse in SS. Liobæ, Theclæ aliarumque Bischoffshemiensium sanctimonialium precibus, quas efflagitat in eadem epistola, in hunc modum inscripta: Venerandis et amandis charissimis sororibus Leobguthæ et Theclæ, nec non et Cynehildæ, et omnibus in Christo diligendis sororibus, vobis cohabitantibus, eternæ charitatis salutem. Itaque cum Sancta nostra Thecla plurimum consanguineæ suæ S. Liobæ gestorum castiteri spectatrix, eique, ut ex allatis num. 11 Rudolphi verbis colligo, fuerit admodum ob*

vitzæ

A *vitæ haud dubie morumque similitudinem familiaris, facile in animum induco, hanc magnam partem habuisse in vindicandis ab oblivione ejusdem S. Liobæ præclaris facinoribus, quorum Quædam (inquit Rudolfus) a viris venerabilibus ad meam notitiam pervenerunt, qui quatuor discipularum ejus Agathæ videlicet et Theclæ, Nanæ et Eolibæ fideli narratione comperta, singuli pro captu ingenii sui, sicut sibi tradita sunt, litteris mandare, et ad exemplum posteris relinquere studuerunt.*

abbatissa
facta est Kit-
zingensis

15 *Ex allatis mox Rudolfi verbis difficultatem quamdam in commentario prævio ad S. Hadelogæ Vitam movit Operis nostri parens Bollandus num. 13, An non duæ (inquiens) fuerint Theclæ una senior, quæ cum Lioba evocata ex Anglia memoratur, eique par, si non superior fuisse videtur. . . . altera junior S. Liobæ discipula merito dubitari potest; ast quandoquidem dubitandum non sit, quin Tecla, S. Liobæ ex Anglia in Germaniam transmigrantis sociæ, eadem prorsus sit, quæ apud Rudolfum ejusdem etiam consanguinea audit, hæcque in Bischoffshemiensi cœnobio sub S. Liobæ, sicut magisterio, ita etiam ætate verosimillime superioris, regimine religiosam aliquamdiu vitam egerit, adeoque vere extiterit et a Rudolfo dici potuerit S. Liobæ discipula, duas hic Theclas non distinguendas esse, sed de una tantum eademque S. Nostra Thecla, quæ S. Liobæ in Germaniam adventientis comes, consanguinea et discipula extiterit, ac in colligendis postmodum Sanctæ suæ consanguineæ gestis operam navavit, a Rudolfo sermonem institui existimo. Porro id etiam tuto de Sancta nostra affirmare particulatim possumus, quod generatim laudatus S. Liobæ biographus de hujus Sanctæ abbatissæ discipulabus scribit in hunc modum: Statuit ei (S. Liobæ S. Bonifacii) monasterium in loco, qui vocatur Bischoffsheim, ubi non parvus ancillarum Dei numerus collectus est: quæ ad exemplum beatæ magistræ celestis disciplinæ studiis instituebantur, et in tantum doctrina ejus proficiebant, ut plures ex illis postmodum magistræ fierent aliarum, ita ut nulla aut etiam rara in illis regionibus essent monasteria feminarum, quæ non discipularum ejus magisteria desiderarent. Tuto, inquam, affirmare possumus, talem fecisse Sanctam nostram sub S. Liobæ magisterio in vitæ sanctitate et regulari observantia progressum, ut postmodum a monialibus Ochsenfurtensibus, et post obitum S. Hadelogæ a Kitzingensibus, cui utrique cœnobio eam præfuisse Othlonus scribit, lubentibus votis in abbatissam expetita fuerit.*

post obitum
S. Hadelogæ,
adeoque

16 *Quemadmodum incertum est quo circiter anno collocanda sint Kitzingensis monasterii primordia, ita quoque ignotum est, quo anno ejusdem prima abbatissa et fundatrix S. Hadeloga obierit, huicque in regimine dicti monasterii Sancta nostra successerit: ait quidem Mabillonius tom. II *Annalium Benedict.* hanc jam anno 750, quando S. Sturmus ex Italia rediit, Morbo correptus, ut scribit in hujus *Vita Eligii Fuldensis abbas*, apud Chitzinga monasterium hebdomadas quatuor ægrotavit, eidem monasterio præfuisse, idque etiam legi in laudata S. Sturmii *Vita*, a Mabillonio sec. III parte II edita, abbatissæ, Kitzingensi monasterio tum præsentis, ullam fieri mentionem reperi, nec Sancta nostra verosimiliter, quæ, ut jam vidimus, anno tantum 748 una cum S. Lioba in Germaniam ad S. Bonifacium venit, ac deinde, antequam abbatissa feret, non modico tempore monaste-*

rium Bischoffshemiense sub S. Liobæ regimine, ut ex hujus Sanctæ Bischoffshemiensis abbatissæ Vita et S. Bonifacii epistola pariter probavimus, incoluit, dicto anno, transacto tantum post suum in Germaniam adventum biennio, monasterio Kitzingensi præesse potuit: quamobrem eidem cœnobio S. Hadelogam tum adhuc præedissee, pluribusque etiam post S. Sturmii ex Italia reditum annis in vivis superstitem fuisse multo mihi verosimilius est.

AUCTORE
C. G.

17 *Etenim etsi ex duplici hujus Sanctæ Kitzingensis monasterii fundatricis Vita, altera breviori apud nos tom. I Februarii (b) edita, altera proluxiori, seu fuso quodam ejusdem Sanctæ encomio in Appendicem post eundem tomum illato, certe assequi nequeamus, an hæc S. Hadeloga, seu ut in dicto encomio appellatur, Hadelauga, post medium sæculum octavum in vivis adhuc egerit, id tamen sufficienter ostendit Charta donationis a Pistorio lib. II antiquitatum Fuldensium exhibita, in qua Charta Hahbertus et conjux ejus Hruada tradere dicuntur in manum Styrmes abbatis et in manum Hruadlaugæ abbatissæ bonorum suorum in Geltresheim et Hengistorpfe medietatem ad casam S. Bonifacii Martiris, sive monasterium Fuldense, et alteram medietatem ad casam S. Mariæ; hoc est, inquit Eckhardus commentarii de rebus Franciæ Orientalis et episcopatus Wirceburgensis tom. I (c), monasterium virginum Kitzingense, Casa S. Mariæ in laudata Charta hac de causa, opinor, dictum, quod S. Hadeloga seu Hadelauga, teste ejus encomiaste, Beatæ et gloriosæ virginis * Mariæ cœnobium suum dedicari voluerit. Signatur autem ea Charta in calce hoc modo: Actum est in Geltresheim in villa publica anno XII regnante domino nostro Pippino rege Francorum. Annus Pippini regis XII ab ejus per Stephanum Papam coronatione, a qua in donationibus Fuldensibus privatorum annos ejus regni desumi probat laudatus Eckhardus, numeratus incidit in annum Christi 766, quo proinde anno Hruadlauga, sive Hadelauga, nam unam eandemque esse arbitror, Kitzingensi monasterio adhuc abbatissa præerat.*

non ante an-
num 766.

*Virgini

18 *Moratur hic nos non nihil laudatus Eckhardus, qui S. Hadelogam ex Serie Kitzingensium abbatissarum expungendam, neque ab Addula, seu Adela, Dagoberti II Francorum regis filia, et Palatiolensis monasterii, prope Trevirensium urbem olim siti, fundatrice et abbatissa distinguendam esse contendens, hanc inquit abbatissarum Kitzingensium seriem, ut a Bonifacio prima constituta fuerit abbatissa S. nostra Thecla, huic successerit Heilga, atque hanc deinde exceperit Hruadlauga, sive ut ipse eam vocat, Rothlauga, in laudata apud Pistorium Charta memorata: verum ita opinari debuit Eckhardus, quod Sanctam nostram una cum S. Lioba anno 725 in Germaniam a S. Bonifacio evocata fuisse crederet, in errorem inductus ab Othlono, quem in recensendis S. Bonifacii gestis historicum ordinem invertisse, et ea, quæ sanctus hic præsul fecit circa annum 725, cum eis, quæ postea circa annum 748 peregit, confudisse, jam ante monuimus, et fuse ostendit Perierus ex Vita S. Liobæ, cujus auctor Rudolfus temporibus S. Bonifacii vixit multo vicinior, adeoque Othlono longe etiam est præferendus. Adhæc cum anno 750, ægrotante in Kitzingensi monasterio S. Sturmio, S. Theclam in Bischoffshemiensi parthenone adhuc demorata fuisse laudatus S. Liobæ biographus sat manifestum faciat, alia quædam, quæ S. Theclam præcesserit, et memorato anno 750 monasterio Kitzingensi præederit, abbatissa admittenda est; hanc*

Eckhardi, aliter sentientis, rationes

F

(a) p. 465. — (b) Ad. diem II Febr., p. 506. — (c) p. 587.

vero

A. CTOR
C. G.

A vero non aliam fuisse, quam S. Hadelaugam, Caroli Martelli verosimilius filiam, idcirco persuasum habeo, quod hæc, uti tam Catalogus abbatissarum Kitzingensium, a Bruschio editus, quam utraque ejusdem S. Hadelogæ Vita demonstrant, a Kitzingensibus monialibus pro prima sua fundatrice et abbatissa constanter habita fuerit, ejusdemque, veluti sanctæ suæ et primæ spiritualis matris, sacræ exuvie sæculo verosimiliter ex prioris sepulchro elatæ, atque honorifice in Choro tumulo conditæ, in magna semper veneratione apud easdem sanctimoniales extiterint.

refelluntur.

19 Verum quidem est, uti Eckhardus etiam dicit, utramque S. Hadelogæ Vitam ante sæculum XII forte non fuisse exaratam, erroribusque etiam, seu nævis quibusdam non carere; ast hæc ratio non sufficit, ut propterea hæc sancta ex numero Kitzingensium abbatissarum continuo evellatur: nam Sanctorum biographi non raro in quibusdam adjunctis a veritate aberrant, præsertim si ab ætate Sancti, cujus gesta scribunt, vixerint tribus quatuorve sæculis remoti, nec tamen idcirco ab his Sanctos, quos celebrant, fictos fuisse, nec ipsis in aliis, quæ referunt, factis, si hæc veritati repugnare aliunde ostendi nequeat, omnem fidem mox abrogandam esse, quisquam censet: cum vero nulla ratio sat solida aliunde proferri possit, quæ biographos, S. Hadelogam, ab Adula seu Adela, Dagoberti II filia, et Palatiolensis cœnobii abbatissa, quæ Kitzingensi monasterio numquam præfuit; cujusque exuvie in posteriori hoc parthenone numquam sepulturæ mandatæ, aut honoratæ fuere, omnino distinguendam, sæpe dicti Kitzingensis cœnobii primam extitisse fundatricem et abbatissam asserentes, erroris suspectos reddat, iisdem biographis hac in re etiam fidem adhibendam esse prorsus censeo. Porro cum S. Hadeloga æque ac Francorum rex Pippinus ejus verosimiliter frater, anno 766 in vivis superesse adhuc potuerit, et differentia, quæ inter nomina Hruadlauga et Hadelauga intercedit, sit tam modica, ut hæc lapsu temporis facile nasci potuerit, Rothlaugam illam a solo Eckhardo adinventam, prorsus fictitiam esse, et in laudata apud Pistorium Charta primam Kitzingensis monasterii fundatricem et abbatissam S. Hadelaugam seu Hadelogam vere designari existimo, præsertim, quia præter hanc nulla abbatissa, cujus nomen Hruadlaugæ, in dicta Charta expressæ, aliquatenus simile sit, in Catalogo abbatissarum Kitzingensium, a Bruschio edito, comparet; atque adeo ante dictum annum 766 S. nostra Thecla regimen Kitzingensis cœnobii haud adiit.

Forte tamen citius abbatissa egreditur Ochsensfurtensis cœnobii.

20 Dubium tamen est, an Sancta nostra Virgo usque ad eundem annum 766 in Bischoffshemiensi parthenone demorata fuerit: satis enim credibile est, eam, priusquam Kitzingensi cœnobio præficeretur, jam aliquot annis et forte jam

ante S. Bonifacii, anno 755 Martyrii laurea decorati, obitum Ochsensfurtensis monasterii abbatissam extitisse, atque S. Hadelogæ in regimine vicini Kitzingensis monasterii non raro consilio et auxilio adfuisse, donec tandem ipsi hujus etiam monasterii regimen, defuncta S. Hadeloga, plene fuerit commissum. Hoc modo Operis nostri patrens Bollandus exponere conatus est Othlonum, num. 2 laudatum, qui a S. Bonifacio Sanctam nostram in locis Kihhingen et Ochsnofruti nuncupatis, seu in Kitzingensi et Ochsensfurtensi monasteriis collocatam fuisse scribit; quamquam non minus etiam credi possit, in tempore, quo Ochsensfurtensi cœnobio præfecta fuerit S. Thecla, hallucinatam fuisse Othlonum, atque hanc post S. Bonifacii martyrium aliquot etiam annos, ut ea, quæ ex Rudolpho, S. Liobæ biographo, jam ante protulimus, satis verosimile efficiunt, Bischoffshemii degisse, ac postmodum tam Ochsensfurtensis, quam Kitzingensis monasterii regimen consecutam fuisse. In catalogo quidem Kitzingensium abbatissarum apud Bruschium Sancta nostra Thecla non reperitur, ibidemque secunda abbatissa Heilga appellatur; verum facile fieri potuit, ut id etiam nomen S. Thecla habuerit, binominisque, quemadmodum S. Lioba, Leobgytha et Truthgeba etiam dicta, extiterit, aut illud nomen Illi a Sanctitate (inquit laudatus Bollandus) inditum fuerit, HEYLIG enim Teutonice SANCTUM significat; si autem neutrum admisisset, ob auctoritatem Othloni, ac anonymi presbyteri Moguntini, num. 4 laudati, dicendum erit, editum a Bruschio Catalogum hic esse vitiosum.

21 Kitzingense monasterium ample descriptum est in laudato aliquoties per decursum ad S. Hadelogæ Vitam Commentario prævio, ubi tamen dictis addendum est, hoc monasterium ex potestate marchionum Brandeburgicorum, qui illud anno 1544 occuparant et profanis usibus addixerant, anno 1629 a Philippo Adolpho episcopo Herbipolensi recuperatum, ac dein a Joanne Godefrido a Gultenberga restauratum, Magno, ut scribit Groppius, cum juventutis fœminæ comodo sub Ursularum instituto hodie vigere. Ochsensfurtensis vero parthenonis nullam post Sanctam nostram usquam memorari abbatissam reperi; verosimile itaque est hunc non diu substituisse, ac, non secus ac Bischoffshemiense monasterium, cui Sancta Lioba præfuit, post S. Theclæ obitum sensim decrevisse, ac tandem interitisse. Etsi vero, quæ in regimine utriusque monasterii S. Thecla peregit, præclara gesta nos prorsus lateant, dubitare tamen non possumus, quin continue de virtute in virtutem profecerit, ac demum, cum S. Lioba, cujus obitum Perierus circa annum 779 collocavit, junior verosimiliter fuerit, anno ciciter 790, aut non nihil etiam serius sancto fine vitæ suæ cursum absolverit.

quod non amplius extat; Kitzingense vero sub alio instituto hodieque floret.

